

УДК 378.4

DOI 10.18372/2786-5487.1.17737

Попело Ольга

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та державної служби,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
popelo.olha@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ СТИМУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ СТАЛОСТІ

***Анотація.** Проаналізовано досвід країн-членів Європейського Союзу у досягненні Цілей сталого розвитку з акцентом на Ціль 4 «Якість освіти». Проаналізовано європейський досвід стимулювання розвитку закладів вищої освіти за принципами сталості. Окреслено тенденції та шляхи подальшого розвитку університетів за концепцією сталого розвитку в країнах ЄС.*

***Ключові слова:** сталий розвиток, сталість, цілі сталого розвитку, вища освіта, заклади вищої освіти, «зелений університет».*

***Annotation.** Within the framework of the scientific work, the experience of the member states of the European Union regarding the achievement of the Sustainable Development Goals with an emphasis on Goal 4 «Quality of education» were analyzed. The European experience of stimulating the development of higher education institutions according to the principles of sustainability is studied. Trends and ways of universities' further development according to the concept of sustainable development in the EU countries have been outlined.*

***Key words:** sustainable development, sustainability, goals of sustainable development, higher education, higher education institutions, «green university».*

Актуальність теми. У рамках Концепції сталого розвитку пропонуються 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), що потребують глобальної консолідації країн та забезпечення ефективного партнерства задля досягнення спільних цілей. Забезпечення ЦСР 4 «Якість освіти», що полягає у забезпеченні інклюзивної та справедливої якісної освіти та заохоченні можливості навчання протягом усього життя для всіх [1], стає ключовим аспектом реалізації Концепції, пов'язуючи всі інші цілі в єдину стратегічну мету. Слід наголосити на провідній ролі університетів та системи вищої освіти як середовища з необхідними умовами для формування та розвитку особистості враховуючи принципи сталого розвитку.

Мета статті – розкрити тенденції стимулювання європейських університетів до розвитку на основі принципів сталості.

Результати дослідження. Значного поширення набуває тенденція стимулювання розвитку лідерства в сталому розвитку. Студентів та викладачів заохочують брати відповідальність за наслідки власних дій та вибору, таким чином формуючи основу відповідального суспільства. На сьогодні спостерігається тенденція до збільшення кількості програм зі сталого розвитку та появи компетентних спеціалістів. Наприклад, Nottingham Trent University одним з перших університетів включив Цілі сталого розвитку у власні навчальні програми, пропонуючи широкий спектр бакалаврських та магістерських курсів [2; 3]. Університет Гронінгена (Нідерланди) створив ряд курсів стосовно сталого розвитку, у тому числі спеціалізовані курси «Лідерство» та «Глобальна відповідальність» для бізнес-студентів, а Болонський університет (Італія), окрім широкого спектру бакалаврських та магістерських дисциплін зі сталого розвитку, активно реалізують проекти зі збереження навколишнього середовища. Аналогічні програми наявні в університетах Австрії, Німеччини, Фінляндії, Франції, Швеції та інших країнах Європейського Союзу. Метою створення таких програм є розвиток компетенцій сталого розвитку майбутніх спеціалістів, що включають «знання, навички, мотиви та ставлення, необхідні для вирішення проблем сталого розвитку та

просування сталого розвитку в різних контекстах, включаючи приватний, соціальний та інституційний» [4]. При цьому основною метою даних програм є підвищення розуміння у здобувачів вищої освіти важливості досягнення Цілей сталого розвитку та формування у них власної етичної позиції стосовно досягнення сталості.

Програми, що розробляються на міждержавному рівні, спрямовані на стимулювання європейських університетів до розвитку на основі принципів сталості. Так, створений у 2017 році Європейський освітній простір спрямований на посилення співпраці, стійкості та інклюзивності освіти на всьому континенті за рахунок підвищення якості освіти, розвитку сучасних навичок та просування цифрових вмінь серед населення за принципом навчання впродовж життя [5]. При цьому розробка інтегрованої системи оцінювання якості освіти на основі ЦСР 4 здатна забезпечити розуміння учасниками освітнього процесу тих ключових компетенцій, якими володітимуть майбутні спеціалісти.

Усе більшої актуальності набувають тенденції створення університетами власних програм сталого розвитку, де заклади вищої освіти самостійно закладають у документи цілі сталого розвитку, інтегруючи їх в діяльність закладу. Наприклад, в Університеті Південної Данії створили план сталого розвитку, який охоплює не тільки здобувачів вищої освіти та викладачів, але й поширюється на постачальників, закупівлю та утилізацію обладнання та матеріалів. Лейденський університет створив програму під назвою «Бачення сталого розвитку до 2030», задекларувавши наміри подальшого зменшення впливу на навколишнє середовище, збільшення їхньої участі в екологічній політиці та політиці сталого розвитку та зменшення вуглецевого сліду університету на 50% [3].

Тенденції реалізації політики «зелених університетів», а також поширення міжнародної співпраці та партнерства у цьому напрямку набувають все більшої актуальності в європейських закладах вищої освіти. Університети здійснюють інноваційні приклади екологічних ініціатив, пов'язаних із проєктуванням

зелених будівель: переробку та повторне використання сировини; енергоефективне освітлення; водозберігаючі прилади; використання громадського транспорту [6].

Університет Гронінгена (Нідерланди), створив «Зелений офіс», спрямований на екологічні ініціативи та підтримку університетської спільноти у бажанні бути більш сталими. University College Cork (Ірландія) має Комітет зеленого кампусу, а також Форум зеленого кампусу, спрямовані на досягнення Цілей сталого розвитку та його управлінням. Центри здатні масштабуватися в межах певних географічних районів. Так, міждисциплінарний Центр сталого розвитку Уппсальського університету в Швеції, заснований на співпраці між Уппсальським університетом і Шведським університетом сільськогосподарських наук, успішно співпрацюють у напрямі розвитку досліджень та удосконалення системи вищої освіти з питань сталого розвитку в одному місті [6]. Така регіональна співпраця набуватиме все більшого поширення та приносить значний синергетичний ефект, пов'язаний з можливістю декількох закладів освіти охопити значно ширше коло питань та досягнути більшого обсягу мережевих ефектів, об'єднуючись для досягнення спільної мети.

Європейський Союз здійснив низку ініціатив у напрямку стимулювання європейських університетів до розвитку на основі принципів сталості та підтримки процесів переходу університетів до «зеленого» та «цифрового» розвитку. У тому числі, можна виділити наступні ініціативи:

- Erasmus+ і Європейський корпус солідарності підтримують різноманітні ініціативи, пов'язані зі сталим розвитком в освіті та навчанні, зокрема обміни студентами та співробітниками, дослідження, волонтерство;

- Програма InvestEU дозволяє державам-членам отримати доступ до фінансування для сталої освітньої інфраструктури та розвитку навичок;

- European Innovative Teaching Award 2022 відібрав 50 видатних проектів, спрямованих на сталий розвиток;

-Європейська структура компетенцій у сфері сталого розвитку визначає знання, навички та ставлення, які мають набути студенти для переходу до зеленого середовища;

-Рекомендація Ради щодо навчання для зеленого переходу та сталого розвитку підтримує держави-члени ЄС у впровадженні принципів сталого розвитку в освіту та навчання [7].

Сталий розвиток університетів забезпечується відповідною інфраструктурою, а дослідницька діяльність координується з урахуванням уникнення негативних наслідків для навколишнього середовища. Так, Ноттінгемський університет створив першу вуглецево-нейтральну лабораторію, а Екологічний кампус Біркенфельд, що входить до складу Трірського університету прикладних наук (Німеччина), присвятив науково-дослідницьку діяльність дослідженню навколишнього середовища, біології, екології, фактично ставши першим університетом зі званням «Університет з нульовим викидом» [3]. Бременський університет створив Центр досліджень сталого розвитку, що спрямований на розробці екологічно нейтральних проєктів.

Висновки. Отже, подальші кроки у стимулюванні європейських університетів до розвитку на основі принципів сталості спрямовані на актуалізацію Цілей сталого розвитку у наукових дослідженнях та в навчальних програмах, в незалежності від спеціалізації, тим самим роблячи навчальні програми більш актуальними та відповідними потребам та запитам суспільства.

Список використаних джерел

1. Goal 4. Department of Economic and Social Affairs. *Sustainable Development*. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal4> (last accessed: 2023/01/28).

2. Salvia, A. L., Leal Filho, W., Brandli, L. L., Griebeler, J. S. Assessing research trends related to Sustainable Development Goals: local and global issues. *Journal of Cleaner Production*. 2019. Vol. 208. Pp. 841–849. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.09.242>.

3. The most sustainable universities in Europe 2023. *Study.eu: Study in Europe. Bachelors, Masters, PhDs*. URL: <https://www.study.eu/article/the-most-sustainable-universities-in-europe> (last accessed: 2023/01/28).
4. Key competencies in sustainability in higher education—toward an agreed-upon reference framework / Brundiens K. et al. *Sustainability Science*. 2021. Vol. 16(1). Pp. 13–29. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-020-00838-2>.
5. Europe Sustainable Development Report 2022. *Europe Sustainable Development Report 2022*. URL: <https://eu-dashboards.sdgindex.org/chapters/part-3-ten-ideas-to-strengthen-the-eus-sustainable-development-goals-leadership#transformation-1-education-for-sustainable-development-and-innovation-in-europe> (last accessed: 2023/01/28).
6. Sustainable development policies as indicators and pre-conditions for sustainability efforts at universities: Fact or fiction? / Leal Filho W. et al. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2018. Vol. 19(1). Pp. 85–113. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-01-2017-0002>.
7. Green education initiatives. *European Education Area*. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/green-education/about-green-education> (last accessed: 2023/01/28).